

3. Charman, H., Ross, M. (2006). Contemporary Art and the Role of Interpretation: Reflections from Tate Modern's Summer Institute for Teachers. *International Journal of Art Design Education*, 1, 28 – 41.
4. Холопов Ю.Н., Холопова В.Н. Антон Веберн: Жизнь и творчество.-М.: Сов. композитор, 1984. – 319 с
5. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л.С.Выготский. – М.: Просвещение, 1991. – 91с
6. Леонтьев А. Эмоции и чувства. – М., 1956. – с.336
7. Рубинштейн С. Основы общей психологии. – М., 1946. – 347 с.

Батрак Т.В.

**СОВРЕМЕННОЕ ИСКУССТВО КАК СРЕДСТВО ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ
СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ В ВНЕУЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

Статья посвящена обоснованию целесообразности и эффективности использования произведений современного искусства в процессе эстетического воспитания студентов педагогических вузов. Определены и описаны методы повышающие эффективность использования воспитательного потенциала современного искусства во внеучебной деятельности будущих учителей.

Ключевые слова: современное искусство, эстетическое воспитание, методы, студенты.

Farmhand T.V

**CONTEMPORARY ART AS A TOOL AESTHETIC EDUCATION OF STUDENTS OF
PEDAGOGICAL UNIVERSITIES IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES**

The article is devoted to the rationale and effectiveness of contemporary art in the aesthetic education of students of pedagogical universities. It identifies and describes methods that increase the efficiency of the educational potential of contemporary art in extra-curricular activities of future teachers.

Key words: contemporary art, aesthetic education methods, students.

УДК 373.018.213.1-053.6

Галич Т.В.

**ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА
НА СИСТЕМУ "БАТЬКИ-ДИТИ"**

Статтю присвячено проблемам родинного виховання в умовах сучасного інформаційного суспільства, впливу неконтрольованого потоку інформації на взаємини в родині та становлення дитячої особистості.

Ключові слова: інформація, особистість, родинне виховання, батьки.

Соціальна ситуація розвитку дитини в нашій країні сьогодні характеризується особливою драматизацією. Окрім економічних негараздів і політичної нестабільності, дегуманізації суспільних зв'язків та кризи сім'ї, соціального сирітства та криміналізації суспільства, сучасна епоха ставить завищені вимоги до фізичного, психологічного та морального здоров'я маленького громадянина.

Розуміння явища "інформаційного суспільства", про яке все частіше говорять, передбачає й об'єктивну оцінку його негативних проявів. Ейфорія, викликана комфортом життя, що несуть інформаційні технології, не дає нам осмислити загрози, небезпеку, тобто перекручує розуміння того, що відбувається.

Інформаційне суспільство – те, в якому більшість працюючих займається виготовленням, зберіганням, обробкою та реалізацією інформації. Це визначило провідне місце інформації в соціальних процесах, в тому числі й у вихованні. Криза сучасної родини співпала з демографічною кризою, високим відсотком розлучень, економічними проблемами, – все це знижує цінність дитинства в нашому суспільстві. За таких умов спостерігається

відчуження дітей від батьків, сімейні стосунки деформуються. Емоційні негаразди в родині спричинені саме відсутністю теплих емоційних зв'язків між поколіннями, в сім'ї не спрацьовує ідея "безумовної любові".

В українській педагогічній науці проблеми сімейного виховання розглядаються у роботах О.Воропая, В.Постового, В.Семіченко, В.Скуратовського, М.Стельмаховича, О.Сухомлинської, в наукових публікаціях М.Євтуха, у дослідженнях з проблем родинного виховання І.Беха, В.Кузя, Ю.Руденка, З.Сергійчука, П.Щербаня та ін., зарубіжних педагогів: А.Торре Делло, Дж.Уінделла, Г.Фігдора та ін. Питанням захисту дітей від неконтрольованого потоку інформації в контексті родинного виховання присвятили свої праці І.Литовченко, С.Максименко, С.Болтівець, М.-Л.Чепа, Н.Бугайова, С.Ігнатов, С.Поляєв та ін.

На тлі неконтрольованого споживання низькосортної інформаційної продукції спостерігається зростання загальної невротизації, частішають психо-соматичні й психічні захворювання. Сьогодні констатується зниження показників якості сучасного дитинства. Важливими факторами духовного неблагополуччя є: руйнування природних інститутів соціалізації сім'ї та дитячої спільноти; зміна морально-психологічного клімату в суспільстві, вплив масової інформації і т.п.

Проблеми цілісного розвитку особистості дитини протягом усіх років її навчання у школі в контексті взаємодії з батьківською громадою розв'язуються скоріше інтуїтивно, оскільки цілеспрямованої стратегії "педагогізації" батьків вчені допоки не мають. Зараз у психолого-педагогічній науці владно заявляє про себе такий конструктивний підхід, згідно з яким слід створювати нові механізми виховання і моральної самореалізації дітей як у школі так і в родинному колі, а не лише культивувати ті, що склалися. Якість інформаційного поля не може не впливати на всі сфери життєдіяльності дитини, в тому числі, і на стосунки з батьками.

У статті зроблено спробу з'ясувати вплив інформаційного суспільства на взаємини в родині та пропонуються варіанти вирішення проблеми захисту дитячої психіки від неконтрольованого потоку інформації.

Своєрідним каталізатором сімейних стосунків є відомий тест "Малюнок сім'ї". Аналіз результатів цього тесту вказує на те, що провідне місце в родині посідає техніка – телевізори, комп'ютери, DVD-програвачі, тощо, які так майстерно і любовно вимальовані дітьми і є для них символом родинного затишку, за рахунок справжніх членів сім'ї та людей взагалі. Аналізуючи продукти дитячої творчості, зокрема малюнки, можна зробити висновок, що в картині світу сучасної дитини також чітко відстежується тема смерті не просто як віртуальної реальності, нав'язаною телебаченням чи комп'ютерними іграми, це – тема смерті природи та усього живого, тема екологічної катастрофи, спустошення в глобальному масштабі.

Іншим важливим фактором духовного нездоров'я дитини є дисгармонія стосунків у дитячій субкультурі. Сучасні діти майже втратили фізичний простір групової взаємодії та спілкування, якими колись були подвір'я багатоповерхівок; у них не стало можливості реалізувати груповий контакт. Наслідками стало збільшення випадків дитячих неврозів, психічних захворювань та криміналізації дитячого життя.

На думку В.М.Григор'єва – колекціонера, організатора та реставратора народної гри, діти стали грати не менше, а гірше. Примітивні дитячі пустощі тепер переходять до небезпечних забав з вогнем, вибухами, знущанням з тварин, безглузлого руйнування, псування майна тощо.

Е.О.Смірнова провела дослідження в дитячих садках та запитала дітей 4-6 років, у що вони люблять грати? 5 % дітей взагалі не змогли назвати жодної гри; 14 % назвали комп'ютерні ігри; 25 % замість ігор назвали іграшки, якими вони просто маніпулюють.

Майже зникли групові ігри разом із віршиками, лічилками, які складали дитячий фольклор. Комп'ютерні ігри сьогодні більш привабливі, ніж читання книжок, перегляд кінопродукції. Але від комп'ютерної гри швидко формується психологічна залежність, яку

порівнюють з наркотичною. Вона відчужує від живого спілкування з дорослими, звужує сферу суспільної діяльності дитини та дорослого в сім'ї [1;с.4].

Дослідження виявили, що батьки досить спокійно ставляться до захоплення дітей комп'ютерними іграми. Зрештою, це дуже зручно, коли дитину не чути, вона днями сама собі дає раду і не чіпляється до батьків з різними "незручними" питаннями. Батькам вивільняється достатньо часу для заняття чимось більш цікавим для себе. Лише 23 % не схвалюють довге сидіння дитини за комп'ютером. Більшість же батьків вважає, що комп'ютер "розвиває швидкість реакції, пам'ять, мислення, навчає логіці, кмітливості". Все це так, але тут головне правильне дозування перебування дитини у віртуальному просторі. Навіть ти, хто лише спостерігає за грою, відчують сильну емоційну напругу.

За останні роки виникла ціла субкультура прихильників комп'ютерних ігор: видаються спеціальні газети та журнали; відбувається спілкування не лише їм зрозумілою мовою; є своя символіка, тощо. Комп'ютерна гра стає екранною соціалізацією сучасної дитини. Педагоги та дитячі психологи відзначають високий рівень дитячої агресивності, зумовленої інформаційним середовищем в різних сферах життя:

- до довкілля (вандалізм);
- до соціальної категорії незахищених (маленьких дітей, старих, інвалідів);
- до близьких людей (братів, сестер, інколи – до батьків).

Усе це свідчить про дегуманізацію стосунків у дитячій субкультурі та її криміналізації. Комп'ютер із джерела інформації перетворюється на джерело трансформації картини світу сучасної дитини, призводить до переоцінки цінностей та образу життя. Відбувається наступне: з'являється мозаїчність образів, "кліпова свідомість", зорієнтована на деструкцію та віртуальність; низка шаблонів та стереотипних образів витісняє естетичну потребу дитини у прекрасному; спостерігається полегшене ставлення до життя та смерті; розпливчатість меж дозволеного.

Констатуємо суттєві зміни соціальної ситуації розвитку дитини – системи ставлення дитини до світу, інших людей, до самої себе. Перш за все, це стосується міжособистісних гуманних стосунків у середині родини, коли є місце проявам співчуття, радості чужому успіху, тощо. Без таких стосунків неможливий адекватний особистісний розвиток дитини. Відбувається переорієнтація виховання на індивідуалістську модель, послаблення форм спільної діяльності, вимальовується формула "поруч, але не разом".

Сьогодні найбільш очевидним стає те, що основною метою виховання дитини в родині та дитячому колективі повинно стати формування у неї гармонійних та гуманних стосунків з навколишнім світом. Досягнення цієї мети неможливе без збереження "таємниці дитинства", розуміння та відновлення традиційної для нашого суспільства дитячої субкультури.

На дитину сьогодні скидаються величезні обсяги інформації. Зберегти психічне здоров'я та врівноваженість стає надзвичайно складно. Відомо, що людина помирає від голоду, але вона гине й від переїдання. Вже сьогодні більшість дітей значну кількість свого життя проводять у віртуальному просторі, який формує певні поведінкові установки, що вступають у конфлікт з реальним життям:

- безкарність та безвідповідальність, народжені почуттям захищеності, адже між тими, хто спілкується, – монітор;
- інформаційна вседозволеність;
- відсутність авторитетів у великому потоці інформації;
- практично повна відмова від етикету;
- невинувато високий ступінь довіри до незнайомих людей;
- цинізм;
- притуплення критичного мислення (невміння розібратися в інформації); часте використання сленгу;
- безграмотність, яка заохочується та приймається як загальний стиль спілкування;

– бідність мови, відмова від вживання складнопідрядних речень на користь "меседжевих конструкцій".

Головна небезпека в тому, що звичка до спрощеного стилю спілкування та "віртуальні" поведінкові установки плавно переносяться до реального життя. Фахівці, які працюють у сфері створення інформаційного суспільства, вбачають в його розвитку позитивні моменти, серед яких: масове виробництво систематизованої інформації, технологій, знань; формування нової провідної галузі економіки – інтелектуального виробництва, тощо. Однак, чим більше інформаційні технології входять до дитячого життя, тим очевидніше стають негативні моменти та небезпека, яку вони приносять, зокрема, поява нових форм залежності – ігроманія та інтернет-залежність. Вже сьогодні інтернет-залежність та ігроманія дітей та підлітків призводить до таких негативних наслідків, як:

- байдужість до реальних проблем власної родини та навколишнього світу в цілому;
- втрата інтересу до пізнання живої природи;
- примітивізація свідомості через постійне повторення однотипних дій руйнівного характеру в комп'ютерних іграх; зникнення відчуття внутрішньої потреби у живому спілкуванні та самопізнанні;
- зникнення почуття співчуття до біди іншої людини;
- нездатність до дружби та кохання;
- безконтрольність поведінки.

Найбільша небезпека комп'ютерних ігор для дітей полягає в тому, що формується почуття безвідповідальності за свої дії та вчинки, адже у грі завжди можна перезавантажитися і почати все з початку. В результаті дитина звикає до того, що помилка не призводить до поганих, а, іноді, трагічних наслідків, і будь-яку ситуацію можна "переграти" безліч разів.

Спостерігається ціннісна різновекторність, через що втрачається розуміння хорошого і поганого, гарного й потворного, тощо. Створюються фальшиві стереотипи, часто за допомогою мультиплікаційної продукції. На відміну від дорослих, дитина майже всю інформацію сприймає у вигляді образів, з яких потім вибудовує власну модель світу. Головним у цій моделі є образ жінки. В сучасних мультфільмах жіночому образу часто притаманний дорослий реалізм, фізіологічність та жорстокість. Використовуються надзвичайно яскраві кольори. Цей прийом експлуатує особливості дитячої психіки реагувати на все найяскравіше. Відтак, від початку й до кінця, увага дитини притята до персонажу, який веде його, куди заманеться, не надаючи маленькому глядачеві можливості відволіктися і замислитися. Легко помітити, що майже всі героїні мультфільмів (здебільшого повнометражних закордонних) мають однакові обличчя. Часто показуючись на екрані, подібні образи формують певний естетичний стереотип. Відтак, дівчатка намагатимуться виглядати так, як у реальному житті виглядати не можливо. Хлопчики ж, коли подорослішають, шукатимуть те, чого в світі не існує. Відбувається процес створення матриці нової краси, своєрідна уніфікація образу.

Це вже дає певні негативні результати оскільки відомо, що до 90 відсотків підлітків, а зараз і набагато молодших дітей, не задоволені своєю зовнішністю і бажають її змінити. Так звана "внутрішня краса" сучасним поколіннями до уваги не береться. З іншого боку, спостерігається й заміна образів, зокрема заміна краси потворством. Розтиражований та уніфікований образ красуні з мультфільмів, наслідувати який намагаються маленькі дівчата, часто наділяється ознаками гніву, злості та жорстокості. У фантастичних мультфільмах про роботів, мумій, трансформерів, мультфільмах, створених за мотивами коміксів, зовні жіночі образи ведуть себе не просто як чоловіки, а як супермени. Психологи вважають, що за певних умов, це може призвести до статевої дезорієнтації дітей, змінити їх психіку. З екранів часто транслюються сцени "красивого" вбивства, що призводить до девальвації смерті та перебудовує всю системи дитячої уяви про світ. Масова обробка дитячої свідомості недитячими образами призводить до явища, яке психологи назвали "романтичним" голодом у дітей. Екран для сучасної дитини є не стільки інформатором чи джерелом побудови світу,

скільки його конструктором, який досить агресивно програмує нову мораль, образ життя та систему цінностей [1; с.2].

Необхідно надати дитині орієнтири та критерії, як колись писав непопулярний сьогодні В.Маяковський "Что такое хорошо и что такое плохо". У вірші тато дає синові найпростіші але тверді моральні орієнтири.

І.Бех розробив нові методологічні підходи до морально-духовного виховання і розвитку особистості. Запропоновані ним виховні інваріанти (формування в суб'єкта здібності і бажання усвідомлювати себе як особистість; культивування цінності іншої людини; формування образу "хорошого іншого"; використання "ефекту присутності" у виховному процесі; культивування у вихованця досвіду свободи приймати особисті рішення) покликані зробити процес виховання більш прогнозованим, а значить і більш розвивально ефективним [2; с.88-94].

Необхідно замислитися, в який спосіб надати дитині орієнтири щодо розумового продукту, до різноманітної інформації, адже світ людини – це світ моральних та естетичних оцінок. Не можна некритично ставитися до книг, музики, моди, новин, тощо. Дитині необхідно змалку прищепити гарний смак щодо літератури, живопису, музики. Тут допоможуть музеї, театри, виставки, концерти, спільні подорожі, класика літератури, мультиплікації та кінематографу. Г.Тарасенко стверджує, що етична норма завжди була і буде одним з найважливіших регуляторів ... поведінки людини: "Поряд з добром та істиною, краса завжди була могутнім засобом упорядкування дійсності, адже духовні рівні моральної та естетичної довершеності є тотожними" [4; с.54-55]. З боку батьків потрібно бажання і час. Імена авторів і назви творів можуть і повинні бути різними, але принцип має бути один: виховувати гарний смак у дитини до прекрасного необхідно через твори, які пройшли випробування часом і довели таким чином свою цінність. За таких умов можна врятувати дитину від дешевих підробок. Це є одна з найважливіших задач розумних дорослих, у першу чергу, батьків та педагогів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абраменкова В. Дети и информация /В.Абраменкова //Родительский комитет. Газета для родителей и учителей. Презентационный выпуск., Харьков – 2011., 16 с.
2. Бех І.Д. Нові методології виховання підростаючої особистості /І.Д.Бех // Український соціум. – 2004. № 1 (3). – С.88-94.
3. Литовченко І.В., Максименко С.Д. та ін. Діти в інтернеті: як начити безпеці у віртуальному світі. (Посібник для батьків) /І.В.Литовченко, С.Д.Максименко та ін. – К.: Вид.: ТОВ "Видавничий будинок "Аванпост-Прим", 2010. 48 С.
4. Тарасенко Г.С. Відкрийте дітям світ природи: poradnik для батьків з виховання душі і серця дитини /Г.С.Тарасенко. – Вінниця, 2008. – 240 С.
5. Томчук М.І., Яцюк М.В. Розвиток автономності особистості юнацького віку у системі сімейних взаємостосунків.: Монографія. /М.І.Томчук, М.В.Яцюк. Вінниця:ВОПОПП, 2013. – 240 с.

Галич Т.В.

ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ СРЕДЫ НА СИСТЕМУ "РОДИТЕЛИ-ДЕТИ"

Статья посвящена проблемам семейного воспитания в условиях современного информационного общества, влиянию неконтролируемого потока информации на взаимоотношения в семье и на развитие личности ребенка.

Ключевые слова: информация, личность, семейное воспитание, родители.

Halych T.V.

THE INFLUENCE OF INFORMATION ON THE SYSTEM "PARENTS-CHILDREN"

The article is devoted to the problem of family upbringing in modern information society, to the influence of uncontrolled mass of information on the relationship inside of family and on the development of the child's personality.

Key words: information, personality, family upbringing, parents.